

25.5.2023

VN/6588/2023
VN/6588/2023-STM-3

Ympäristöministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto valtioneuvoston asetuseräluonnoksesta liittyen mekaanisesti kierrätetyn uusiomuoviraaka-aineen jätteen luokittelun päättymisen arviointiperusteista

Ympäristöministeriö on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä lausuntoa mekaanista kierrätystä harjoittaville toimijoille tarkoitetusta vapaaehtoisesti noudatettavasta valtioneuvoston asetuksesta, jolla varmistettaisiin ympäristön ja terveyden suojelun korkea taso mekaanisessa muovin kierrätyksessä.

Jätedirektiivin 6 artiklan 1 kohdassa esitetään kriteerit, joita noudattamalla voidaan varmistaa ympäristön- ja terveydensuojelun korkea taso. Artiklan 2 kohdan mukaan komissio voi tarvittaessa hyväksyä täytäntöönpanosäädöksellä EU:n laajuisia yksityiskohtaisia perusteita mainittujen edellytysten soveltamisesta tiettyihin jätelajeihin. EU:n komissio on edennyt hitaasti jätedirektiivin valtuuttamien toimeenpanoasetusten säätämiseksi, mutta nyt lausuttavan valtioneuvoston EEJ-asetuseräluonnoksen perustelumuihiosta selviää, että EU:n komissio on sellaista muovin mekaanisen kierrättämisen säätämiseksi valmistelemissä.

Jätedirektiivi mahdollistaa kansallisen säätelyn, jos se huomioi jätedirektiivin 6 artiklan 2. kohdan kriteeristön.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ota muutoin kantaa itse asetuksen pykäliin, mutta haluaa tähdentää seuraavia seikkoja ympäristön- ja terveydensuojelun näkökulmista, joita nyt ehdotetussa valtioneuvoston EEJ-asetuksessa edellytetään noudatettavan.

Sosiaali- ja terveysministeriön 27.2.2023 HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelman (BSAP) kansallisesta toimeenpanosuunnitelmasta antamassa lausunnossa STM tähdensi, että esitetyillä toimenpiteillä ei kyetä tehokkaasti torjumaan lääkejäämien, uusien huolta herättävien kemikaalien ja mikromuovin joutumista vesistöihin ja Itämereen. Sosiaali- ja terveysministeriö muistutti, että Japani polttaa lähes 100 % humaanilietteestä ympäristönsuojelullisista syistä. STM toivoi, että Suomessakin tutkittaisiin mahdollisuutta polttaa liete, koska se olisi paljon tehokkaampi keino ehkäistä vesistöihin ja Itämereen jätevesilaitoksista aiheutuvaa mikromuovi- ja mikromuoveihin sisältyvää kemikaalikuormaa kuin BSAP:n toimeenpanosuunnitelmassa ehdotetut toimenpiteet. Jätevesilaitoksista aiheutuvaa mikromuovi-/kemikaalikuorman vähentämistä pidetään yleismaailmallisesti haasteena.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sosiaali- ja terveysministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 33
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 8
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

02951 63415
+358 2951 63415

kirjaamo.stm@gov.fi
stm.fi

Viime vuoden aikana on julkaistu kolme tutkimusta (Vietnam, Kiina ja Iso Britannia) mekaanisten muovinkierrätyslaitosten jätevesien sisältämistä mikromuovimääristä. Tutkimustulokset osoittavat yhdenmukaisesti näiden laitosten jätevesistä löytyy kappalemääräisesti useita kertaluokkia suurempia mikromuovimääriä kuin jätevedenpuhdistamoilta. Uusimmassa Iso Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa arvioitiin, että jopa kuusi prosenttia muovijätesyötteestä päätyy laitoksen jätevesiin mikromuovina. Tutkimuksen mukaan po. uusimpaan tekniikkaan tukeutuvan tuntemattomassa paikassa sijaitsevan laitoksen mikromuovipäästöistä hieman vajaa puolet on vaikeasti suodatettavaa alle 10 mikrometrin läpimittaista luonnon eliöstölle haitallisinta mikromuovia. Tutkimuksessa esitetään myös huoli työsuojeluun mahdollisesti liittyvistä haasteista, koska tutkimuksesta saatiin vahvoja viitteitä hyvin korkeista laitoksen sisäilman sisältämistä suoraan keuhkorakkuatasolle hengitettävistä alle 10 mikrometrin mikromuovipitoisuuksista.

Nyt lausuttavan asetusehdotuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 11 on alaviite Suomen ympäristökeskuksen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen raporttiin ”Fjäder ym. 2022. Muovien haitalliset ympäristö- ja terveysvaikutukset. MYSTEERI-hanke. Loppuraportti”. Kyseisessä raportissa ei ole mainintaa mekaanisten muovinkierrätyslaitosten jätevesien mikromuovipäästöistä, eikä niiden seuranta edellytetä voimassa olevissa laitosten ympäristöluvuissa, koska tuoreet tutkimustulokset mekaanisten muovinkierrätyslaitosten hyvin suurista – jopa miljardeja mikromuovipartikkeleita kuutiometrissä jätevettä – päästöistä on julkaistu MYSTEERI-raportin julkaisemisen jälkeen.

Jätedirektiivin 6. Artiklan 1 kohdan d) alakohdassa asetetaan aineen tai esineen EI Enää Jätettävä (EEJ)-statukselle edellytys, että ”*aineen tai esineen käytöstä ei aiheudu haitallisia kokonaisvaikutuksia ympäristölle tai ihmisten terveydelle*”.

Vedoten edellä todettuun sosiaali- ja terveysministeriö edellyttää, että Suomessa mekaanisen muovinkierrätyksen mikromuovipäästöistä sekä veteen että ilmaan on saatava pikaisesti tietoa, koska EU:n kiertotalouspaketti todennäköisesti lisää muovin mekaanista kierrättämistä myös Suomessa. Tarvittaessa mikromuovipäästöt veteen ja sisäilmaan on sisällytettävä näiden laitosten ympäristöluvien seurantavelvoitteisiin sekä sisäilman työsuojelunormeihin.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Lääkintöneuvos

Mikko Paunio

Jakelu YM Ympäristöministeriö

Tiedoksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL
Suomen ympäristökeskus SYKE
Jätehuollon yhteistyöryhmä

VN/6588/2023-STM-3

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: